

DICLE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ VE FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ KİMYA SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KAYGILARINI ETKİLEYEN ETMENLER

Effect Factors of Anxiety Level of Last year students of Dicle University, Educational and Science Faculty, Department of Chemistry

Recep TÜMERDEM

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi , O.Ö.F.M.A.E., Kimya Eğitimi ABD.
rtumerdem@dicle.edu.tr

ÖZET

Bireyin kendini bulduğu, kendini tanıdığı, değerlendirdiği ve gelişmeye başladığı üniversite yılları birey için son derece önemlidir. Bu dönemde yaşanan; örseleyici yaşantılar, olumsuz etkilemeler, büyük beklentiler, gelecekle ilgili düşler bireyde kaygıya neden olmaktadır. Bu kaygılı durum, kişinin eğitim ve öğretim sürecini de etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, son sınıf öğrencilerinin fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı düzeyi, arkadaşlık ilişkilerinin yeterlilik derecesi, çalışmak istediği meslek, ailenin tutumu ve ekonomik düzeyin kaygı düzeyini nasıl etkilediğini incelemektir.

Bilgi toplama amacıyla, C.D. Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümünde Öner ve Lecompte (Öner, 1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Kendini Değerlendirme Anketi" ve "Kişisel Bilgi Anketi" kullanılmıştır. Araştırma 2003-2004 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi O.Ö.F.M.A.E. Bölümü Kimya Anabilim Dalı ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Bu araştırmanın evrenini toplam 66 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak uygulanan anketin 58'i geçerli sayılmıştır.

Elde edilen veriler düzenlenerek istatistik analizlerden geçirilmiştir. Analiz sonucu, Eğitim ve Fen Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyinin fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı, okuldaki arkadaşlık ilişkileri, çalışmak istediği meslek değişkenlerinden etkilendiği; ana baba tutumu ve ekonomik durum değişkenlerinden etkilenmediği gözlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Kimya öğrencileri, kaygı düzeyi

ABSTRACT

The time period all throughout the university life, that an individual begins to aware of, know, assess and improves own self, is so important. Rumpling experiences, negative influences, great expectations and dreams related to the future during this period leads to anxiety on individuals. This anxious state also effects the learning and education period. The aim of this study is to search the effect of faculty, sex, degree of success in school, proficiency level of friendship, occupation wanted to be in the future, family's attitude, economic level and on anxiety level.

In order to gather data both "Self Assessment Questionnaire" -that was improved by C.D. Spielberger et al. and revised to Turkish by Necla Öner and Ayhan Lecompte from Hacettepe University Department of Psychology- and "Personal Information Questionnaire" -composed of formerly mentioned nine points and that has been thought to effect the level of anxiety- have been used.

Last year students of two different faculties of Dicle University, one is Ziya Gökalp Educational Faculty O.Ö.F.M.A.E department of Chemistry and the other is Science-Literature Faculty Department of Chemistry, of 2003-2004 school time have been included into study. Though the total number of the students was 66, only 58 of the applied questionnaires have been accepted as valid.

Key Words: Anxiety Level, students of Dicle University

1. GİRİŞ

Kaygı subjektif bir korku, kişinin bilinçli tarafı ile duyulan ve kavranılan bir tehlike sinyalidir. Kaygıyı doğuran, kişiliğin içinden gelen bir tehlike, tehdit işaretidir. Bu bir dış duyum tarafından uyarılmış olabilir (Çavuşoğlu, 1990). Genelde kaygı, stres ve depresyon konuları ile birlikte neden-sonuç ilişkisi açısından incelenmektedir. İnsanın geleceği olumsuz açıdan görmesi ve algılamasını içerir (Aytar ve Erkan, 1986).

Goldstein'e göre kaygının ortak ögesi bireyin yeteneği ile ondan beklenenler arasındaki uyumsuzluktur. Bu durum, kendini gerçekleştirmesini olanaksız kılar (Geçtan, 1981). Öner (1997) kaygı konusunda ayrıntılı çalışmalarda bulunmuş ve kaygıyı bireyin tehlikeli ya da tehdit edici olarak algıladığı, etkilerinin hoş olmadığını umduğu çevresel kaynaklı bir uyarıcıya bağlı olan, bireyde oluşan bir ruh hali olarak tanımlamıştır.

Kaygının açıklanmasında ve verilen tanımlarda sosyal ve kültürel etmenlere daha büyük bir önem verildiği görülmektedir. Genel olarak bireyi olumsuz etkileyen duyguların kişide kaygı meydana getirdiği söylenebilir (Varol, 1990).

Günümüz insanının kaygısı azalmamakta, giderek artmaktadır. Çünkü günümüzde ilerlemeler ve değişimler hızla sürmekte; değişimlere uyum sağlama, güçlüklerle baş edebilme çabası içinde olan insanın engellerle karşılaşması sonucu kaygı ortaya çıkmaktadır.

Hızlı değişim içinde bir aydın görevi yüklenecek olan genç, bu süreç içinde; kendisini gerçekleştirmek, geliştirmek, kimliğine sahip olmak ve toplumsal olaylara kafa yormak isteyecektir. Bunlara çözüm ararken de kaygı duygusuyla karşılaşacaktır. Toplumsal olarak en dinç insan gücü ve en verimli kaynağı olan gençlerde kaygı oluşturan çok boyutlu ve karmaşık sorunlar ortaya çıkar (Yörükoğlu, 1985). Kaygının artması kişinin geleceği hakkında ne yapacağını bilememesine ve karar verememesine yol açar. Başına kötü bir şey geleceğini sanması gibi yersiz korkulara sahip olmasına neden olur.

Ülkemizde öğrenciler büyük, zorlu bir yarıştan sonra üniversiteli olmaktadır. Üniversiteli olmakla kaygıları bitmemekte öğrenimin bitirilmesi ve gelecek kaygısı devam etmektedir.

Üniversite son sınıf öğrencileri yaşamlarının en önemli dönemlerinden birindedirler. Mezuniyetleri, iş hayatının ya da işsizlik hayatının başlangıcı demektir. İş seçimi, gerçek hayatta rolünü almasına ilişkin planlar, yaşadığı arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve değişik sorumluluklar kişide kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak görülebilmektedir.

İnsan sosyal bir varlık olduğu için, içinde yaşadığı sosyal çevrenin birey üzerindeki etkisi önemlidir. Bunların içinde aile ilk sırada yer alır. Çünkü öğrencinin sağlıklı bir ilişki geliştirmesinde diğer

çevrelerden daha yüksek güce sahip bir değişken olarak görülmektedir. Ailenin istemleri, beklentileri, yaşantısı, tutumu, kardeş sayısı öğrencide kaygının oluşumunda önemli etkenlerden biri olarak sayılmaktadır. Öğrencilerde görülen kaygının çoğu onların okul başarılarında, ana babanın yüksek beklentilerine ulaşamama kaygısından oluşur (Varol, 1990).

Ana babanın koruyuculuğu, görmüş olduğu olumsuz eğitim ve bulunduğu arkadaş grubunun olumsuz ilişkisi sonucunda birey kendini geliştiremeyen, kimliğini kavrayamayan, hayat mücadelesine ayak uyduramayan bir hale gelir ki, bu da kişide kaygılı bir ruh hali yaratır.

Öğrencini cinsiyeti, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, kişiliği ve duygusal durumuna ilişkin yapılan bazı araştırmalarda; ana baba mesleği, okuldaki başarı, barındığı yer, ekonomik durumu, arkadaş çevresi öğrencide kaygı yaratıcı etmenler olarak görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Eğitim fakültesi kimya son sınıf öğrencileri ile Fen fakültesi kimya son sınıf öğrencilerinin; fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı, arkadaşlık ilişkileri, çalışmak istediği meslek, ana baba tutumu ve ekonomik düzey değişkenlerinin kaygı düzeylerini etkileyip etkilemediğini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Fen Fakültesi kimya son sınıf öğrencileri ile Eğitim Fakültesi kimya son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Başarı durumu yetersiz olan öğrenciler ile başarı durumu iyi olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
4. Arkadaşlık ilişkileri yetersiz olan öğrenciler ile arkadaşlık ilişkileri iyi olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Memur olmak isteyenlerin kaygı düzeyi ile serbest meslek sahibi olmak isteyen öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
6. Demokrat, otoriter ve ilgisiz ana- babaya sahip öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
7. Ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının kaygı düzeyleri, ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarının kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Sınırlılıklar

1. 2003–2004 öğretim yılı, Dicle Üniversitesi; Eğitim Fakültesi Kimya son sınıf öğrencileri ve Fen Fakültesi kimya son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Araştırma, kaygı düzeyini etkilediği düşünülen fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı, arkadaşlık ilişkilerinin yeterlilik derecesi, çalışmak istediği meslek, ana-baba tutumu, kardeş sayısı, ekonomik düzey ve barınma yeri değişkenleri ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2003–2004 öğretim yılı II. yarıyılında, D.Ü. Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü son sınıfına devam eden 66 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma doğrudan evren üzerinde yapıldığı için ayrıca örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Ancak uygulanan anketlerin 58'i geçerli sayılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, C.D. Spielberg ve arkadaşları tarafından İngilizce olarak geliştirilen ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Öner ve Lecompte tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Kendini Değerlendirme Anketi” ve kaygı düzeyini etkileyebileceği düşünülen dokuz etmeden oluşan “Kişisel Bilgi Anketi” ile toplanmıştır (Öner,1998).

Verilerin Toplanması ve Analiz

Veri toplama araçları, öğrencilere 2003–2004 öğretim yılı II. yarıyıl başlangıcında uygulanmıştır. Cevaplandırmalar anket üzerinde yapılmış olup, ayrıca bir cevap kâğıdı kullanılmamıştır. Toplanan veriler anket özelliklerine göre puanlanıp kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırma verilerinin analizi için “SPSS for Windows” paket programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır.

Teorik olarak ölçekten elde edilen kaygı puanları 20-80 arasında bulunmaktadır.Uygulamada kaygı puanı seviyesi 24 ile 58 arasında değişmektedir. Test tekrar güvenilirliği 0,71-0,86 arasında (Öner,Le Comte, 1988) hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerde, ortalama kaygı puanı 42.09 olarak bulunmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma verilerinin alt problemler doğrultusunda test edilmesi ile elde edilen bulgular yer almaktadır.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; “Eğitim ve Fen Fakültesi öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Eğitim ve Fen Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyleri arasında anlamlı farkı olup olmadığını belirlemek için yapılan analizler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerin Fakültelerine Göre Kaygı Düzeyleri Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

FAKÜLTE	N	χ	S	t	P
Eğitim	29	39,31	5,30	0,98	0,000
Fen	29	45,41	4,67	0,87	0,000

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin devam ettikleri fakültele göre kaygı düzeyleri arasına anlamlı fark bulunmuştur. Fen-Edebiyat fakültesine devam eden öğrencilerin kaygı düzeylerinin (45.41) Eğitim fakültesine devam eden öğrencilerin kaygı düzeylerinden (39.31) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun bir nedeni eğitim fakültesi mezunlarının öğretilmeye atanmada fen-edebiyat fakültesi mezunlarına göre daha avantajlı olmaları olabilir.

2. Alt probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyetine göre kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2 Cinsiyete Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Bağımsız Gruplar Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	638,739	3	212,913	8,853	0,000
Gruplar içi	1298,657	54	24,049		
Toplam	1937,397	57			

Görüldüğü üzere cinsiyete göre kaygı düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farkın cinsiyet ve fakülte değişkenlerini görmek amacıyla yapılan Tukey HSD testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 Öğrencilerin Fakülte ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Kaygı Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar		Ortalama	Standart	P
		Fark	hata	
Eğitim-Kız	Eğitim-Erkek	4,23	2,25	0,248
Eğitim-Kız	Fen-Kız	-3,28	2,31	0,494
Eğitim-Kız	Fen-Erkek	-1,88	2,49	0,874
Eğitim-Erkek	Fen-Kız	-7,51*	1,54	0,000
Eğitim-Erkek	Fen-Erkek	-6,11*	1,80	0,007
Fen-Kız	Fen-Erkek	1,40	1,88	0,878

*P <.05

Fakülte -cinsiyet değişkeni incelendiğinde eğitim fakültesi kızlarının kaygı düzeyleri (42.00) ile eğitim fakültesi erkeklerinin(38,23) , fen fakültesi, erkek (45,33) ve kızlarının (44,55) kaygı düzeyi arasında fark görülmemişken; eğitim fakültesi erkeklerinin kaygı düzeyi fen fakültesi kız ve erkeklerinin kaygı düzeyinden daha düşük çıkmıştır.

3. Alt probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kendi başarılarını algılamalarına göre kaygı düzeyi puanları arasında fark olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Bu verilere ait varyans analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4 Öğrencilerin Başarılarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	753,379	3	251,126	11,453	0,000
Gruplar içi	1184,017	54	21,926		
Toplam	1937,397	57			

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin başarılarıyla kaygı puanları arasında anlamlı fark vardır. Başarının fakülte değişkenini görebilmek için yapılan Tukey HSD test sonuçları tablo 5 te verilmiştir.

Tablo 5 Öğrencilerin Fakülte ve Başarılarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar		Ortalama Fark	Standart hata	P
Eğitim-İyi	Eğitim-Kötü	-5,29*	1,75	0,019
Eğitim-İyi	Fen-İyi	-7,51*	1,95	0,002
Eğitim-İyi	Fen-Kötü	-8,91*	1,57	0,000
Eğitim-Kötü	Fen-İyi	-2,21	2,03	0,697
Eğitim-Kötü	Fen-Kötü	-3,62	1,67	0,145
Fen-İyi	Fen-Kötü	-1,41	1,88	0,877

*P <.05

Okuldaki başarılarını kötü olarak gören eğitim fakültesi öğrencileri (42,45) ile başarı durumlarını iyi gören fen fakültesi öğrencileri (44,40) ve kötü gören fen fakültesi öğrencilerinin (43,00) kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna karşılık başarı durumunu iyi gören eğitim fakültesi öğrencilerinin kaygı puanı (36,93) diğerlerinden daha düşük çıkmıştır.

4. Alt probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin okuldaki arkadaşlık ilişkilerine göre kaygı düzeyi puanları arasındaki fark olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Bu verilere ait sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6 Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerine Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	739,697	5	147,939	6,423	0,000
Gruplar içi	1197,699	52	23,033		
Toplam	1937,397	57			

Tablo 6'da görüldüğü gibi öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine göre kaygı düzeyi puanları arasında anlamlı fark vardır. Bu farkın fakülte ve arkadaşlık ilişki gruplarını belirlemek için yapılan Tukey HSD testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7 Öğrencilerin Fakülte ve Arkadaşlık İlişkilerine Göre Kaygı Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar		Ortalama Fark	Standart hata	P
Eğitim-Çok iyi	Eğitim-İyi	-6,42	2,39	0,095
Eğitim-Çok İyi	Eğitim-Yetersiz	-4,47	3,50	0,797
Eğitim_Çok iyi	Fen-Çok iyi	-11,55*	3,22	0,009
Eğitim-Çok iyi	Fen-İyi	-11,57*	2,38	0,000
Eğitim-Çok iyi	Fen-Yetersiz	-8,13	3,50	0,205
Eğitim-İyi	Eğitim-Yetersiz	1,95	2,96	0,986
Eğitim-İyi	Fen-Çok iyi	-5,13	2,62	0,379
Eğitim-İyi	Fen-İyi	-5,15*	1,46	0,011
Eğitim-İyi	Fen-Yetersiz	-1,71	2,96	0,992
Eğitim-Yetersiz	Fen-Çok iyi	-7,08	3,67	0,395
Eğitim-Yetersiz	Fen-İyi	-7,11	2,95	0,173
Eğitim-Yetersiz	Fen-Yetersiz	-3,67	3,92	0,935
Fen-Çok iyi	Fen-İyi	-2,27	2,61	1,000
Fen-Çok iyi	Fen-Yetersiz	3,42	3,67	0,936
Fen-İyi	Fen-Yetersiz	3,44	2,95	0,851

*P <.05

Bu probleme ait bulgular değerlendirilirken genel anlamda fen fakültesi öğrencilerinin kaygı puanı yine yüksek bulunmuştur. Fen fakültesi öğrencilerinin arkadaşlık ilişkilerine göre kaygı puanları arkadaşlıkları çok iyi (43,25), iyi (45,54) ve yetersiz olan (43,67) bulundu. Eğitim fakültesi öğrencilerinden arkadaşlık ilişkileri yetersiz olan öğrencilerin kaygı puanı (40,38) ile fen fakültesi öğrencilerinin kaygı puanları arasında anlamlı bir fark yokken eğitim fakültesi öğrencilerinden arkadaşlık ilişkileri çok iyi olanlar (34,20) ile arkadaşlık ilişkileri iyi olan öğrencilerin (38,67) kaygı puanları fen fakültesi öğrencilerinden daha düşük çıkmıştır.

5. Alt probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin çalışmak istedikleri mesleğe göre kaygı düzeyi puanları arasındaki fark, varyans analizi ile test edilmiştir. Bu teste ait veriler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8 Çalışmak İstedikleri Mesleğe Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	628,949	3	209,650	8,652	0,000
Gruplar içi	1308,448	54	24,231		
Toplam	1937,397	57			

Mesleğe göre kaygı düzeyi puanları arasındaki farkı belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmıştır. Bu teste ait veriler Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9 Öğrencilerin Fakülte ve Çalışmak İstedikleri Mesleklere Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar		Ortalama Fark	Standart hata	P
Eğitim-Serbest	Eğitim-Memur	-1,73	2,14	0,850
Eğitim-Serbest	Fen-Serbest	-6,26*	2,18	0,028
Eğitim-Serbest	Fen-Memur	-9,60*	2,43	0,001
Eğitim-Memur	Fen-Serbest	-4,54*	1,54	0,024
Eğitim-Memur	Fen-Memur	-7,87*	1,88	0,001
Fen-Serbest	Fen-Memur	-3,34	1,92	0,316

Öğrencilerin çalışmak istedikleri meslek gruplarına göre kaygı puanları incelendiğinde ; eğitim-serbest meslek (38,33) , eğitim-memur (39,35) fen-serbest (43,75) , fen-memur (47,89) bulunmuştur. Görüldüğü gibi ; eğitim fakültesinin kendi içinde, fen fakültesinin kendi içinde elde edilen kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak, eğitim fakültesi öğrencileri ile fen fakültesi öğrencilerinin kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

6. Alt probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemsini test etmek için öğrencilerin anne-baba tutumlarına göre kaygı düzeyi puanları arasında fark olup olmadığı varyans analizi ile test edildi. Bu teste ait sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10 Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	152,346	2	76,173	2,347	0,105
Gruplar içi	1785,051	55	32,455		
Toplam	1937,397	57			

Tablo 10 'da görüldüğü gibi anne-baba tutumlarına göre öğrencilerin kaygı düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kaygı puanları eğitim fakültesi öğrencileri için (demokrat,

otoriter, ilgisiz olmak üzere) sırayla ; (38,39) , (42,33) , (41,67) bulunmuşken fen fakültesi öğrencileri için; (44,29) , (43,50) ve (45,55) bulundu.

7. Alt probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemini test etmek için, öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre kaygı düzeyi puanları arasında fark olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Bu teste ait veriler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11 Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	33,034	2	16,517	0,477	0,623
Gruplar içi	1904,362	55	34,625		
Toplam	1937,397	57			

Tablo 11'den de görüldüğü gibi öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına göre kaygı düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

1. Fakültele göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyi

Birinci alt problemde incelendiği gibi, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeylerinin Fen Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyinden düşük olması beklenmekteydi. Araştırma bu alt problemi doğrular nitelikte sonuçlanmıştır. Bunda, Fen Fakültesi son sınıf öğrencilerinin özellikle iş bulma konusundaki endişelerinin etkin olduğu sanılmaktadır. Ayrıca 5.alt problemde “çalışmak istedikleri mesleğe göre kaygı düzeyleri” test edilirken; Eğitim Fakültesi öğrencilerinin serbest meslek tercihleri % 23 iken, Fen Fakültesi öğrencilerinin serbest meslek tercihleri %67 olarak bulunmuştur. Bu da, Fen Fakültesi öğrencilerinin, memurluk, öğretmenlik gibi mesleklere pek fazla bel bağlamadığını, serbest meslek konusunda da sıkıntılı olduğu söylenebilir. Ancak anlamlı bir yargıya ulaşabilmek için, konu ile ilgili başka araştırmalara da gerek duyulmaktadır. Yine aynı şekilde arkadaşlık ilişkileri açısından

öğrencilerin kaygı puanları incelendiğinde de ; genel anlamda eğitim fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyi fen fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeyinden daha düşük çıkmıştır.

2. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyi

Kız öğrencilerin kaygı düzeyi, erkek öğrencilerin kaygı düzeyinden yüksek olması beklenirken bu araştırmada, farklı bir tabloyla karşılaşmıştır. Cinsiyete göre kaygı düzeyleri arasında pek fark olmamakla birlikte, fakülte-cinsiyet değişkenlerinde Eğitim Fakültesi kızlarının kaygı düzeyleri ile Eğitim Fakültesi erkeklerinin, Fen Fakültesi erkek ve kızlarının kaygı düzeyi arasında fark görülmemiştir. Ancak Eğitim Fakültesi erkeklerinin kaygı düzeyinin Fen Fakültesi kızları ve erkeklerinin kaygı düzeylerinden daha düşük çıkmış olması dikkate değerdir.

Bunda Eğitim Fakültesi öğrencileri arasındaki cinsiyet faktörünün etkili olabileceği söylenebileceği gibi, Fen Fakültesi öğrencilerinin geleceğe ilişkin endişelerinin de etkili olabileceği düşünülebilir.

Kızların, erkeklere oranla -geleneksel toplum yapısı içerisinde- psikolojik açıdan daha sorunlu olduğu düşünülebilir. Kızlar toplumsal değer yargılarına bağlı olarak daha fazla baskı altına alınmaktadır. Çevre ve aile baskısı nedeniyle kendi özgüvenlerinin geliştirememekte ve çekingen bir yapıya bürünmektedirler.

Günlük yaşantımızda da erkekler daha serbest bir yaşantı sürerken, kızlar baskı altına alınmıştır. Ayrıca erkekler için normal kabul edilebilen değerler ya da davranışlar kızlar için tabu sayılabilmektedir. Bu nedenle erkekler toplumsal yaşantı içerisinde kızlara oranla daha az problemlerle karşılaşırken kızlar, yabancılaşma ve engellenmelerinin sıkıntısını daha çok çekmektedirler.

Kaygı ile cinsiyet arasındaki ilişkilere yönelik araştırmalarda psikiyatrik örneklemeler alındığında, kadınlarda kaygı düzeyinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu; öğrenci grupları ele alındığında ise cinsiyetler arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür (Gençtan, 1993; Öner, 1985).

Bu araştırmada da, erkek ve kız öğrencilerinin kaygı düzeyi açısından, fakülte değişkeni de göz önüne alındığında bir farklılaşma görülmektedir.

3. Okul Başarısına Göre Kaygı Düzeyleri

Başarı düzeyine göre kaygı düzeyinin değiştiği gözlenmektedir. Başarı düzeyi arttıkça kaygı düzeyi azalmaktadır. Başarının ölçütlerinden biri olarak düşünülen sınavlarda kişi, kendi kişiliğinin ve varlığının değerlendirildiğini düşünür. Bunun sonucu olarak başarı durumu iyi ise kaygı düzeyi düşük, yetersiz ise kaygı düzeyi yüksek çıkmaktadır. Ancak birçok araştırmada sınavların kaygı üzerinde negatif ilişkisi bulunmuştur (Baltaş, 1986). Ayrıca, öğrencilerin akademik olarak kendilerini yetersiz

hissetmeleri, ruh sağlıklarına etki yapabilir. Bu sonuç, öğrencilerin başarısızlıklarından dolayı doyum sağlayamamaları, güven duygularını kaybetmeleri, eksiklik duygusuna kapılmaları gibi nedenlerle açıklanabilir (Varol, 1990).

4. Okuldaki Arkadaşlık İlişkilerine Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyi

Okuldaki arkadaşlık ilişkileri çok iyi (Eğitim Fak.) olan öğrencilerle Fen Fakóltesi öğrencilerinin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmakla birlikte; bu alt probleme ait daha sağlıklı sonuçların alınabilmesi için evren sayısının daha fazla olması gerektiği kanısındayız.

Okuldaki arkadaşlıklar, bireyin sosyal tavırlarını etkiler. Bu sosyal tavırlar, bireyin diğer bireylere ve sosyal yaşama karşı tutum ve davranışlarını içerir (Yavuzer, 1992).

Gençler kuracakları arkadaşlık ilişkileri ile yardımlaşmakta, dostluk bağları kurmaktadırlar. Arkadaşlık ilişkileri ile kendini, kişiliğini sınar, dener ve geliştirir. Dolayısıyla arkadaş beğenisi kazanma, gencin kendine güven ve saygı duymasına, kendini değerli görmesine ve böylelikle insan ilişkilerinde daha güvenilir ve daha tutarlı olmasına neden olur (Yörükoğlu, 1985).

5. Öğrencilerin Çalışmak İstedikleri Mesleğe Göre Kaygı Düzeyleri

Serbest meslek sahibi olmak isteyenlerin kaygı düzeyinin memur olmak isteyenlere oranla daha yüksek olması beklenmekteydi. Bu alt problemde yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bir fark bulunmakla birlikte; Eğitim ve Fen fakóltesi öğrencileri arasına kaygı düzeyi farklı bulunmuş, fakólterin kendi içinde ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca Eğitim Fakóltesi öğrencilerinin % 77'si memur olmak isterken, Fen Fakóltesi öğrencilerinin % 33'ü memur olmak istemektedir. Bunun da doğal olarak Fen Fakóltesi öğrencilerinin kaygı düzeyini yüksek çıkarmış olduğu kanısındayız.

Ülkemizde işsizlik giderek yaygınlaşmakta, üniversiteyi bitiren gençlerin çoğu işsiz kalmaktadır. İş bulan gençlerin birçoğu ise, uzmanlaştığı alanın dışında çalışmaktadır. Bu da gençlerin işinde motivasyonunu, verimini ve ruh sağlığını etkilemektedir.

6. Anne Baba Tutumlarına Göre Kaygı Düzeyleri

Demokrat anne-babaların otoriter ve ilgisiz anne-babalara oranla kendi çocuklarını daha anlayışlı ve bilinçli yetiştirmeleri sonucu, çocuklar kendilerini daha iyi gerçekleştirebilmektedir.

Alt problemimiz incelendiğinde demokrat anne ve babaların çocuklarının kaygı düzeyi, otoriter ve ilgisiz anne-babaların çocuklarının kaygı düzeyinden daha düşük olması beklenirken kaygı düzeyleri arasında önemli bir farkın olmadığı gözlenmiştir. Bununla birlikte, bu alt probleme ait daha sağlıklı bir yargıya ulaşabilmek için evren sayısının çoğaltılması gerektiği inancındayız.

7. Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyi

Ailesinin ekonomik durumu düşük ve orta olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olması; öğrencilerin ihtiyaçlarının yeterince karşılanamamış olması nedeniyle doyumsuzluk, eksiklik ve güvensizlik duyguları içinde olması ile açıklanabilir. Ayrıca düşük gelir düzeyine sahip ailelerin tutumunun daha baskıcı ve hoşgörüsüz olabileceği bilinmektedir (Varol, 1990).

Ekonomik durumu yüksek olan ailelerin çocuklarının kaygı düzeyi, ekonomik durumu düşük olan ailelerin çocuklarından daha düşük beklenirken bu araştırmada kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı gözlenmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında; okudukları fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı durumu, arkadaşlık ilişkileri ve çalışmak istediği mesleğe göre önemli farkların olduğu gözlenmiştir. Buna karşın öğrencilerin kaygı düzeylerinin; anne-baba tutumu ve ekonomik durum değişkenlerinden etkilenmediği gözlenmiştir. Ancak bu alt problemlerle ilgili anlamlı bir yargıya ulaşabilmek için yeni araştırmalara gerek duyulmaktadır.

Günümüz dünyasındaki hızlı değişim ve gelişim karşısında kişi, bu gelişim ve değişimlere uyum sağlamakta güçlük çekebilir.

Özellikle ülkemizde, bir çok badireden sonra üniversiteli olan gençlerin gelecek kaygısı üniversite sonrası da devam etmektedir. Okulu bitirmek yeni bir hayatın başlangıcı demektir. Bu hayattaki iş seçimi, gireceği gerçek hayattaki rolü, karşılaşacağı sorumluluklar kaçınılmaz olarak kişide kaygı yaratıcı etkenler olacaktır.

Eğer kişi kaygılarının pek çoğundan arınmadan gerçek hayata geçiş yaparsa; belirsiz bir iç huzursuzluğuna, nesnel hiçbir neden bulunmaksızın derin bir emin olamama duygusuna kapılacaktır. Yakında karşılaşacağı tehlikelerden korkacak, kişi böylece sürekli bir hazır ol durumuna geçecektir. Yaklaştığını hissettiği tehlikeler karşısında müthiş bir güvensizlik duygusuna kapılacaktır. Daha ileri safhalara varan kaygı durumları kişide, bunaltıya, depresyona, psikasteniyeye (ruhsal güçsüzlük) ve nevroza kadar gidebilecek ruhsal bozukluklara yol açabilecektir (Daco, 1989).

Bu yargılara dayalı olarak, öğrencilerin kaygı düzeylerini azaltacak, onların daha sağlıklı bir ruhsal yapıya sahip olmalarına yardımcı olacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri etkinliklerinin artırılması sağlıklı bireylerin, buna bağlı olarak sağlıklı nesillerin yetişmesi açısından bir gerekliliktir. Ayrıca burada ailelere de büyük görevler düşmektedir. Bu nedenle ailelerin de bilinçlendirilmeleri, çocuk yetiştirme ve çocuklardan beklentiler konusunda aydınlatılmaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Baltaş, A.**, 1998, Kaygı Düzeyi Açısından Okullar Arası Farklar. XXII. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Çavuşoğlu, E. Y.**, 1990, Anksiyetenin Öğrenme ve Belleğe Etkisi, Bitirme Tezi, İzmir.
- Gençtan, E.**, 1981, Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar, Maya Matbaacılık, Eğitim Dizisi, Ankara.
- Gençtan, E.**, 1993, Psikanaliz ve sonrası, Remzi Kitabevi, 5.Basım, Ankara.
- Karasar, N.**, 2001, Araştırmalarda Rapor Hazırlama, 11.Basım, Nobel Yayınları, Ankara.
- Öner, N.**, 1977, Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.
- Öner, N.**, 1998, Sürekli Durumluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, Boğaziçi Ün. Yay., 2.Baskı, İstanbul.
- Varol, Ş.**, 1990, Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Yavuzer, H.**, 1992, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A.**, 1985, Gençlik Çağı, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara